СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 223. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 25 вересня 1931. VOL. XXXIX. No. 223. Jersey City, N. J., Friday, September 25, 1931. THREE CENTS.

АМЕРИКА ІНТЕРВЕНЮЄ В ЯПОНСЬКО-КИТАЙСЬКІМ КОНФЛІКТІ

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту, Генри Стимсон, вислав до правительств Японії й Китаю ноти, в яких просить їх занехати воєнні кроки і зголитися на вирішення спірного питання в Манджурії мирним способом.

РЕДАКТОР ОМЕЛЯН РЕВЮК ВИХАВ ДО РІДНОГО КРАЮ.

НЮ ЙОРК. — Омелян Ревюк, начальний редактор „Свободи", відїхав кораблем „Мавретанія" до Европи і рідного краю, щоби відвідати рідну землю, познайомитися ближче з відносинами, серед яких доводиться жити нашому народови в краю і в ріжних центрах европейської іміґрації, та полагодити справу европейських кореспонденцій „Свободи".

КАРЛИКИ НА ПРЕЗИДІЯЛЬНИХ МІСЦЯХ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Никлас Ботлер, президент Колюмбійського университету в Ню Йорку, пояснював на інавґурації 178 академічного року теперішні диктатури тим, що з виборів виходить чимраз більше малих людей, які займають місця президентів держав, або премієрів.

Ботлер говорив, що з останніх 26 американських президентів найбільше 6 президентів були правдивими представниками американського характеру й інтелекту.

Він підчеркнув далі, що теперішня система рідко виносить на верх дійсно здібних людей. До здібних і характерних зачислив він тепер Ремзея Мек Донелда і Филипа Сновдена, додаючи, що з останніх 28 англійських премієрів не більше як 8 відповідали свому становищу. Франція видала за республики тільки 5 дійсних премієрів, а в Німеччині не було від часів Бісмарка на канцлерськім становищі людини, яка дорівнала би Бісмаркови розумом і спритом.

ТАМАНІ ПОПИРАЄ ҐЕМБЛЕРСТВО.

НЮ ЙОРК. — Леґіслятурна комісія, котра розглядається в управі міста, дістала докази, що по демократичних клюбах, які були в руках дистриктових демократичних лідерів, ґемблювали на велику скалю.

ПЕРША ПРОБА З ДИРИЖАБЛЕМ „АКРОН".

АКРОН (Огайо). — Перша летунська проба, яку відбув новий дирижабль „Акрон", випала дуже добре. Лет тревав 3 години і 47 мінут. На кермовім кораблі було 113 гостей, військових і цивільних осіб, котрим подавали підчас лету обід. Яких 200,000 людей приглядалося летови велетня.

БЕРУТЬСЯ БУДУВАТИ НОВИЙ ДИРИЖАБЛЬ.

ВАШИНГТОН. — Департамент маринарки приступає до розписання конкурсу на будову нового дирижабля, який буде два рази більший від „Акрона".

ДОМАГАЮТЬСЯ ПРОГОЛОШЕННЯ ДЕПРЕСІЇ НАЦІОНАЛЬНОЮ КАТАСТРОФОЮ.

ДІТРОЙТ. — На конвенції Американського Леґіону резолюційний комітет ухвалив резолюцію, якою ветерани вимагають від президента Гувера проголошення теперішньої депресії національною катастрофою в такий спосіб, як проголошується війну.

ЗА ОБМЕЖЕННЯ ІМІҐРАЦІЇ И ДЕПОРТАЦІЮ.

ДІТРОЙТ. — Ветерани, в числі 1,500, заявилися на своїй конвенції за загострення іміґраційних законів, дальші депортації й війну з комунізмом.

ҐРІН ПРОТИ ОБКРОЮВАННЯ ПЛАТЕНЬ.

ВАШИНГТОН. — Виліем Ґрін, президент Американської Федерації Праці, назвав обкроювання заробітних платень морально й економічно нездоровою проявою. Він заявив, що „Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен" заощадить на обтинанню платень $25,000,000, але втратить таку саму суму на зменшенню закупної сили.

Ґрін підчеркнув теж те, що промисловці зломили своє слово, яке дали Гуверови, обіцюючи не вкорочувати платень.

НОВИЙ ВУГІЛЬНИЙ СТРАЙК.

ВИЛКС БАРЕ. — На нарадах „Дженерал Ґрівенс Комітї" ухвалено страйк майнерів, занятих в „Гленд Алден Кол Компані". В компанії працює 29,000 майнерів. Страйк підготовляють при помочі пікетчиків. Якщо він удасться, думають затягнути до страйку яких 60,000 майнерів.

ДАЛЬШЕ ОБНИЖУВАННЯ ПЛАТЕНЬ.

НЮ ЙОРК. — З ріжних сторін доносять, що всі більші підприємства, сталеві, мідяні й інші, обнижують заробітні платні з днем 1 жовтня щонайменше на 10%.

СТРАЙКОЛОМ ЗАРОБИВ $503,000.

НЮ ЙОРК. — Страйколом Пітер де Віто заробив на протязі 5 тижнів у 1929 році $503,000 за те, що розбивав робітничі страйки. Гроші дістав від компаній, загрожених страйком. Тепер його тягнуть до суду за неплачення доходового податку.

СМЕРТЬ РОСІЙСЬКОГО ВЧЕНОГО.

В поїзді, що їхав з Москви до Ленінграду, помер нагло проф. Владимірський, відомий дослідник Азії. Він був членом російської Академії Наук і в російському науковому світі відогравав велику ролю.

БЕСАРАБСЬКІ СЕЛЯНИ БУДУТЬ СПЛАЧУВАТИ СВОЇ ДОВГИ В НАТУРІ.

З міністерської ради, яка тревала поверх дві години, видано такий комунікат: Ґенерал Рашкану, який повернувся з інспекційної подорожі по Бесарабії, представив докладне звідомлення про тамошню ситуацію. На основі цього звідомлення рішила рада міністрів створити закон, який дозволяє бесарабським селянам сплачувати довги, які вони зробили для засівів, у натурі.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД НА ПОЇЗД.

Невідомі справники напали оноді в ночі між Перемишлем і Медикою на вантажний поїзд, розбили вагон та викинули звідтіля богато текстильних матеріялів. Але до кільканацятьох мінутах їзди завважено ґрабіж вагону і повідомлено про це поліцію. Поліція почала шукати справників. На залізничому шляху знайшли незабраний ще злодіями товар.

КРІВАВЕ ВЕСІЛЛЯ.

На весіллю у Дмитра Українця Іванового у Старій Жучці (Буковина) напали на хату Дмитра Українця жуцькі парубки й порізали та постріляли хатних і гостей. На місці лишився трупом батько молодого, Дмитро Українець. Тяжко ранені: жінка Дмитра Українця, 20-літна Василина Міріука, 40-літній Василь Токар і один парубок з Нової Жучки. Токар помер на транспорті до чернівецької лічниці.

Підозрівають, що убивниками є військові дезертири, які тепер крутяться по селі і виконують вбивства та ґрабіжі.

ЧОЛОВІК З ПРОТЯТИМ МІЗКОМ ЖИВЕ ВЖЕ ТРЕТІЙ ТИЖДЕНЬ.

Чехословацька преса вже від кількох днів цікавиться висліддом операції лікаря Кудляча. Підчас бійки одному 21-літньому молодцеви сокирою розтяли голову так, що мозок протято на 3—4 центиметри. Д-р Кудляч перевів операцію, вичистив рану й пацієнт почувається щораз краще. Мозок зранено в центрі рухів так, що пацієнт не може ані рухатись ані богато говорити. Одначе на задавані питання відповідає коротко й усе розуміє.

ҐРІМ ЗАПАЛИВ ТРИ ДОМИ.

Околицю Сянока навістила велика буря з громами. В громаді Вельополе громи вдарили в три мешкальні доми, наслідком чого вони згоріли.

СТОРОЖИНЕЦЬ ДІСТАЄ ВІЙСЬКО.

Із Сторожинця (Буковина) хочуть насильно зробити велике місто. На некористь українського населення переведено туди префектуру і всі уряди. Тепер прийшла до Сторожинця фінансова адміністрація, філія Національного банку і військо.

ЖИДІВСЬКА КОЛЬОНІЗАЦІЯ НА РАДЯНЩИНІ.

Централька організація, що переводить кольонізацію Жидів у Росії і називається „Комзет", видала звідомлення, у якім каже, що до 1. січня 1930 р. осілилося на ріллі 35,900 жидівських родин. Їм приділили пів міліона гектарів землі. В 1930 р. приступили до виконання т. зв. пляну Ларіна, який передбачає утворення на Криму нової жидівської оселі для 240 тисяч осіб на просторі 540 тисяч гектарів. Протягом 1930 р. виконали той плян лиш частинно, бо віддали жидівським кольоністам 100 тисяч гектарів. Ті міліони гектарів це головно спадщина по селянах, які висилають на Соловки або на той світ. Але до такого „інтересу", як праця на ріллі, Жиди не дуже рвуться. Опріч Криму творить большевицька Росія жидівські оселі в Бірбіджані в Азії. Бірбіджан лежить між доплинами ріки Амуру Біра й Біджаном і є ще майже незаселений. Країна ця віддалена від Москви 8 тисяч клм., а від Владивостоку 1,200 клм., лежить на кордоні якутської республики (Якути, племя из Сибірі). Увесь той простір покритий у більшій частині лісами й мочарами, а лише частина надається, й то дуже добре, під управу збіжа. Від 1928 до 1930 р. поселилося там ледви 2,700 Жидів. В листопаді минулого року перемінили Бірбіджан на автономну республику зі столицею Тіхонькая (мале місточко, що має ледви 1,300 мешканців). Ціла ця республика призначена на жидівську кольонізацію. В р. 1903—31 переселили там 200 жидівських робітників. Дотепер видатки на кольонізацію тої „сибірської Палестини" виносили 5,300,000 рублів. Большевиків коштував цей „жидівський інтерес" 1,300,000 рублів, а решту, т. зн. 4 міліони дали американські Жиди. Дивне одно, що столиця такої крикливої республики називається немовби на кпини: Тіхонька, бо відомо, що де три Жиди, там вже ярмарок, а щож доперва казати про сто або про тисячу?

СМЕРТЬ ЗА КАВУН.

Бесарабці з Мамалиґи, Максим і Кость Даре і Тодор Видувой, везли кавуни на продаж до Чернівців. У часі, коли переїздили через Бояни, напали на них 4 парубки, Георгій Вайпан, Васель Голюк, Аврель Ґаза і Аврель Бесараб, і почали розграблювати кавуни. Максим Даре вирвав кіл з плота і вдарив Георгія Вайпана по голові так сильно, що той до двох годин сконав. Жандармерія почала слідство.

ЗЛУКА ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В ПОЛЬЩІ З АНГЛІКАНСЬКОЮ.

Митрополит Дионізій іменував професора богословія у варшавськім університеті, Арсенєва, головою догматичної комісії, яка має усталити плян злуки православної церкви з церквою англіканською.

НЕВДЯЧНИЙ ЖЕБРАК.

В Ліберці помер старий жебрак Вінтер. По смерти знайшли вкладкові книжки жебрака на суму 251,940 корон чеських. Тої суми він не лишив родині, яка його в бідності спомагала, але записав одному міліонерови в Ліберці.

БІБЛІОТЕКИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

В Чехословаччині істнує 626 наукових бібліотек, в яких знаходиться 1,444,000 томів. З того 44 тисяч томів належать до українського та російського університету у Празі.

ОКАЛІЧІВ ЧЕРЕЗ НЕРОЗВАГУ.

Коло Мукачева, в селі Зніцьов, на Підкарпатській Україні, бавилися хлопці на полі недалеко електричного стовпа. Хлопці урядили перегони, хто скорше вилізе на вершок стовпа. Один хлопець виліз на вершок і вхопив за дріт. В тій хвилині впав на землю. Рука була спалена електричним током. Хлопця відвезли до Мукачева до шпиталю, де йому відтяли руку. Дитина через неосторожність стане на ціле життя калікою.

САМОГУБСТВО ЖАНДАРМА.

В селецькому лісі, пов. Сокаль, знайдено трупа якогось мущини, що вже розкладався. На підставі документів, які знайдено при трупі, стверджено, що це Фердинанд Цімен, військовий жандарм. Слідство виявило, що він відобрав собі життя наслідком родинних непорозумінь.

ВБИЛИ НЕВІСТКУ.

В селі Радошиці (Сяніччина) Олекса і Настя Платко вбили свою невістку, Марію, а її трупа повісили, щоби таким чином викликати здогад, будьтоби вона повісилася. В слідстві старі Платки призналися до вбивства. Їх арештували і відставили до вязниці. Причиною вбивства були родинні непорозуміння.

УКРАЇНСЬКА СЕМИНАРІЯ В РИМІ.

„Ль'Осерваторе Романо" приносить цікаві інформації про новий осідок української понтифікальної семинарії в Римі. На Джаніколь, на східному збочі, саме напроти морської дігтарні, повстає нова будівля, що звертає увагу всіх, хто проходжується по гарному римському горбі. Фронт цієї будівлі затінений запашним рядом евкаліптів, що відділяє будинок від досить близької вулиці. Це нова українська семинарія, велика масивна будівля, зложена з трох частей, які відмінюються на площі 1,600 кв. метрів. Середня будівля має три поверхи, бічні забудування мають два поверхи, а на правому крилі піднесено гарну терасу, з якої можна любуватися чудовою панорамою. Позаду між обома крилами знаходиться каплиця, до якої можна буде входити просто з головного входу. Щодо самої семинарії, то слід зазначити доцільний поділ убікацій. Для питомців призначено 50 кімнат, крім того мешкання для ректора.

РУМУНСЬКИМ СУДДЯМ НЕ ВІЛЬНО ҐРАТИ В КАРТИ.

Румунський міністер справедливости розіслав до всіх судів обіжник, в якім дуже суворо заборонює румунським суддям ґрати в карти. В тому обіжнику румунський міністер загрожує непослушним суддям такими карами: утратою платні за 15 днів, дисциплінарною, перенесенням, а навіть усуненням з посади.

ЯПОНІЯ НЕ ПРИЙМЕ ПОСЕРЕДНИЦТВА ЛІҐИ НАЦІЙ

ВІД НАСТУПУ НА ХАРБІН ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА СТРИМУЮТЬСЯ.

ТОКІО (Японія). — Японські війська відтягнено в район Південно-Манджурської залізниці. Вони тепер тримають у своїх руках головні стратегічні пункти, щоб охоронити залізницю. В руках Японців залишається столиця Манджурії, Мукден. Військовий штаб повідомляє, що він не думає обсаджувати військом міста Харбіна. Китайські установи з Харбіна вже вивезено, бо Китайці певні, що його захоплять Японці.

З урядових кол стало відомо, що Японія ніякого посередництва Ліґи Націй не прийме й не буде числитися з комісією, яку встановила Ліґа Націй. Натомісць Японія хоче порозумітися безпосередньо з Китаєм. Свої воєнні операції в Манджурії Японія виправдує спеціяльним договором з Китаєм про Східно-Манджурську залізницю. Окупацію манджурської території в районі цієї залізниці Японія вважає охороною своїх інтересів, але не нападом, що порушило би пакт Келоґа.

Командуючий японськими військами в Манджурії звернувся з листом до ґубернатора Манджурії, Ченґа, з предложенням негайно приїхати до Мукдену, щоб узяти на себе вище урядування в Манджурії. Командуючий пригадує, що він був приятелем батька Ченґа, котрий також правив Манджурією, а тепер хоче бути таким же приятелем для його сина.

РОСІЯ ПРОТЕСТУЄ.

НАНКІН (Китай). — Російський ґенеральний консуль у Харбіні повідомив японське командування, що захоплення Японцями стації Ченгчун Росія вважає порушенням її інтересів на Східно-Китайській залізниці. Разом з тим відомо, що Росія перевела часткову мобілізацію війська на манджурському кордоні та концентрує свою армію в стратегічних місцях. Большевицький міністер війни, Ворошилов, вилетів літаком з Москви до манджурського кордону.

Нанкінське правительство говорить, що воно не просило большевицької підтримки в Манджурії проти Японців. Китайське правительство знає, що позбутися російських большевиків в Манджурії буде значно важче, ніж звільнити її від японської окупації. Японські війська в одному місці дійшли до Монґолії й заняли прикордонне мале місто. Весь Китай покрився жалобою на знак протесту проти японської інвазії.

МОСКВА ЗДЕРЖУЄТЬСЯ.

МОСКВА (СССР). — Вся комуністична преса в Росії пише про японську інвазію в Манджурії в незвичайно здержаному тоні. Комуністичні журналісти від себе майже не дають коментарів, а лише переповідають факти та підкреслюють, що окупація південної Манджурії є виконанням давно плянованої Японцями акції по захопленню в свої руки всієї Манджурії.

Величезна манджурська територія дуже багата на природні багацтва. Вона заселена 30-міліонами трудолюбивих Китайців. Все це робить Манджурію для Японії незвичайно цінною здобиччю.

ЛЯВАЛЬ ПРИЇЗДИТЬ ДО ВАШИНҐТОНУ.

ПАРИЖ (Франція). — Вже майже вирішено, що премієр-міністер французького уряду, Ляваль, виїде 16 жовтня до Вашинґтону на побачення з президентом Гувером. Уся французька преса й громадянська опінія надають цій поїздці велике значіння. Ляваль поїде до Вашинґтону після того, як побуде з міністром Бріяном у Берліні.

Звертає на себе увагу те, що Бріян не одержав запрошення приїхати до Гувера. З Лявалем приїде також американський амбасадор у Парижі, Едж.

МЕК ДОНЕЛД БУДЕ АМБАСАДОРОМ.

ЛОНДОН (Англія). — Фінансово-економічне життя почало приходити до стабілізації. Часи непевности й навіть панічного настрою минули. В політичних колах думають, що національний уряд, на чолі з Мек Донелдом і Болдвіном, закінчить свою працю по впорядкуванню англійських фінансів десь перед 6 жовтня.

Все більше набирають певности, що цей парлямент буде розвязаний, а нові вибори відбудуться при кінці жовтня. Консервативні числять на перемогу, бо робітнича партія не змогла сама вивести з кризі Англії й тому стратила багато симпатиків серед населення, а крім того вона тепер здезорґанізована в нутрі.

Після уступлення Мек Донелда з премієрства його мабуть призначать амбасадором до Америки. Таке призначення дасть йому можливість не відходити від активної політичної праці, відпочити, бо часи премієрства тяжко відбилися на його здоровлю.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗВІТ АНҐЛІЙСЬКИХ ПОСЛІВ

Анґлійські посли, Джеймс Бар і Р. Дж. Дейвис, котрі відвідували недавно Галичину, зложили по своїм повороті до Лондону звіт зі своєї подорожі. Їхні помічення оголошено в палаті послів як „Звіт про польсько-український конфлікт у Східній Галичині". Цей звіт саме зачинаємо друкувати з сьогоднішним числом нашого орґану.

Зі звіту анґлійських парляментаристів видно, що вони за короткий час свого побуту в Галичині дійсно богато бачили і богато чули. Звіт їх держаний у поміркованім тоні. Коли згадують подекуди за „пацифікацію", то тому, що бачили її сліди ще тепер. Бачили понищені українські культурні й економічні інституції.

Звіт той цікавий тим, що коли ходить про думки українських діячів чи пошкодованих, то їх подавано точно, себто зазначено, хто це говорив. Цілком інакше представляється справа з польськими голосами.

Анґлійські парляментаристи балакали найбільше з найпоступовішими Поляками, себто з визначними соціялістами і такими прихильниками теперішнього режіму, котрі займають найвищі посади. Ці люди гостро критикували поведінку уряду супроти Українців. Оті, головно соціялістичні польські провідники, признавали, що Українці в Польщі є покривджені, що їм належиться автономія, український університет і т. п.

Замітне одначе те, що вони не мали відваги подати свого імени до прилюдного відома. Виходить, що не було в них відваги заявити прилюдно правду.

Та поправді навіть соціялістичні голоси, виявлені під скритим іменем, не є щирими. Адже між тими, що перші почали орґанізувати у Львові Поляків до боротьби з українською владою в листопаді 1918 р., був соціялістичний провідник Гавзнер. А діти другого соціялістичного визначного лідера, Дашинського, боролися на вулицях Львова в обороні польського Львова, чим гордився сам Дашинський.

Одначе звіт анґлійських послів є й у тім виді, в якім його подано, важним документом мучеництва українського народу під Польщею і заповідю, що галицька траґедія є великою, загально-европейською проблємою, без якої полагоди неможливо думати про трівкий мир в Европі.

О. Сновида.

ЧОГО ХОЧЕ СТАЛІН

Західньо-европейська й американська думка губиться в злогадах: до чого стремить червоний диктатор Росії? Куди йде його курс: направо, на погодження з буржуазією, своєю і світовою, чи на ліво — на підготування світової революції?

Треба признати, що зигзаґування політики Кремля в останніх місяцях дають причину до цього розгублення. Хто знає Росію, той не дасть собі забрати переконання, що Сталін — як досі, так і тепер — хотів і хоче того самого: **політичної супремації Росії і боротьби з ворожим західнім світом.**

Позори, правда, вказувалиб на інше. Здавалосяб, що якраз тепер був би час для большевиків зміцнити роботу 3-го Інтернаціоналу та натиск на „капіталістичний світ"; якраз тепер, коли в Німеччині, Австрії й Анґлії катастрофальних розмірів набирає кріза й спеціяльно безробіття; коли знов на овиді зявляється привид нових непорозумінь між Францією і Німеччиною... А тимчасом (хоч закулісова робота Комінтерну йде далі) бачимо що інше. Сталін у своїй нашумілій промові говорить, що час вже перестати базікати про небезпеку війни; висланець Кремля в Парижі переговорює про стисліше порозуміння з Францією: економічне і політичне. А нарешті Литвинов (Валах) являється до Женеви, щоби перед ареопагом капіталістичних держав відспівати солодку пісоньку про те, що світ капіталістичний і соціялістичний (в Росії) можуть спокійно розвиватись обік (не заваджаючи собі) і далі, та що найпершим бажанням Совітської Росії є: заключити економічний пакт про неаґресію з усіми капіталістичними державами...

„Откуда мні сіє"? — моглаб запитатися стара Европа. І звідси всі, що дивляться на слова, а не на діла, зачинають базікати про „зміну курсу" Совітської Росії, про її пацифізм тощо. Нічого з того на ділі. Росія — як дотепер, так і дальше — є свідома, що коли вона не скорить собі Заходу, Захід — культурніший і сильніший економічно — скорить її, або бодай змусить до уступлення абсурдну систему большевизму. І — готується до неминучого розрахунку. А що тепер, в даній хвилині, якби до того розрахунку прийшло, то булаб вона побита, то й старається видурити у легковірного Заходу „передишку". А тимчасом на ґвалт розбудовує свій промисл!

От і все. Передусім отся пропозиція Литвинова про економічну неаґресію: щоб ніодна країна не продавала своїх товарів за границею дешевше ніж у себе вдома, та щоб ніодна не застосовувала супроти якоїсь іншої країни економічних посунень, які спеціяльно тій країні шкодилиб торговельно. Що з того вийшлоб, колиб цю пропозицію приняли держави? А вийшолб таке, що Росія і далі мала би право засипати ці держави своїм товаром нижче всякої калькуляції (бо при наявности трох катеґорій цін у Росії і трох чи чотирох ріжних вартостей червінця завще можна доказати, що той чи інший товар у Росії таксамо дешевий, як у її експорті). А по друге, в той час, як ніодна країна Заходу не сміла би боротися з совітським домпінґом, Росія, при монополі експортової торговлі, моглаб фаворизувати імпорт до себе з одної країни, а знищити — з другої, і то без ніяких декретів і розпоряджень, а просто, даючи замовлення одній і не даючи другій, з тих чи інших політичних мотивів. Боротьба булаб нерівна. А видумала цей проект Росія головно на те, щоб припинити ту економічну боротьбу, яку зачинає, воюючи з її домпінґом, накидати їй Европа й Америка, бо наразі не чується сильною до тої боротьби, бо **потребує передишки...**

От коли — після цеї передишки — розбудує вона (як сподівається) свій промисл, тоді боротьба піде наново. **Але Совіти готуються не лиш до економічної боротьби, але й до збройного конфлікту.** Робота йде тут у двох напрямках. Передусім розбудовується воєнний промисл. На цім полі старається особливо Т-во „Осоавісхім" (Общество содействій авіації і хіміческой защіти), що будує літаки і трійливі ґази. По друге, переноситься цілий тяжкий промисл з України на Урал, поза межі евентуального нападу. По трете, всі фабрики тракторів і машин збудовані так, що треба тільки маленької переробки і вони відразу стануть фабриками тенків, кулеметів і стрільна. Про це пише Нікебокер і всі ті, що недавно звідали СССР. Дурний був би Сталін, коли підчас цих приготовань захотів би відслонити свої атути і провокувати війну з Заходом. Він чекає, аж буде на силі цю війну розпочати. Звідси й переговори в Парижі, і солодкий тон Литвинова в Женеві, і поміркувані промови самого диктатора... **Біда Заходови, коли дасть себе злапати на цей соловіїний спів. Біда й нам, коли позволимо себе роззброїти морально в обличю приготовуваного нового нападу Росії передусім на знищення нашої країни, як основи для російської експанзії на Захід!**

ЯК БОЛЬШЕВИКИ УЯВЛЯЮТЬ СОБІ БУДУЧУ ВІЙНУ

Недавно випустив один Москаль нову книжку під заголовком „Війна й Революція", в якій зупиняється довше над виглядом будучої війни. Книжка ця важна ще й тим, що вона вірно передає думки большевицького військового вожда Ворошилова про будучу війну, який до справи підходить дуже уважливо як фаховець і людина відповідальна за судьбу цілого большевицького руху й системи Сходу. Він не фантазує і не ставить якихнебудь проґноз.

На його думку, війна між злученим капіталізмом і большевизмом є неминуча. Поза большевицькими кордонами всі зброяться, заключають союзи і т. д., а все з метою боротьби проти большевизму. За всіми маленькими державами стоїть могучий ще нині капіталізм, як певна система в протиставленні до системи комуністичної. Капіталізм знає, що зріст большевизму означає упадок капіталізму.

Будуча війна буде війною масових армій. Вона пожре дуже багато людської енерґії. Перед світовою війною мала Росія армію з 1,300,000 людей, а на час війни мусіла змобілізувати ще 18 міліонів людей. Теперішня Росія мусить бути підготована на випадок війни, щоб мати змогу в свій час зібрати на війну відповідні резерви і їх заосмотрити. Капіталізм хоче переходити до малих армій, добре узброєних, закутих у залізо, бо великі армії для нього небезпечні. Нарід може обернутися проти капіталізму. Натомісць Совіти виставлять величезну народню армію, яка не страшна правительству. Для підготовлення такої масової армії не вистарчить тепер Росії держати малу кадрову армію з добрим вишколом і службою в два роки. Вона мусить дбати ще й про вишкіл резерви, що виносить три четвертини теперішньої армії. Для того створив Ворошилов нову систему територіяльних армій, що показалася дуже доброю. На випадок війни сподівається він піддержки інтернаціонального пролетаріяту, але не є також виключене, що перші ворожі удари прийдеться видержати самій московській армії без допомоги інтернаціонального пролетаріяту. В тому випадку не треба вдарятися в оптимізм.

Сам перебіг війни буде ще в більшій мірі залежати від техніки, як це було у світовій війні. Тому саме Росія мадернізує свою армію і приготовляє нарід до ґазової і протилітакової оборони. Техніка залежить від загального господарства й тому в першу чергу треба розвинути господарство і всю індустрію розбудувати так, щоби вона в випадку війни могла легко переставитися на воєнну продукцію. Індустрія й господарство мусять у війні йти рука в руку спільно. Робити нові винаходи, як тенки, літаки, ґази ітп., це ще не все. Продукція в часі війни мусить значно підвищитись і забезпечити нарід на довгий час війни й разом з тим не сміє захитатися господарська рівновага держави. Війна буде затяжна. Армія, що не має за собою зорганізованого народнього господарства, не може видержати довгої затяжної війни. Така індустрія, що не відповідає вимогам війни, зараз на початку війни перейде в фазу дезорґанізації й занепаду.

Також годі собі уявити модерну війну без добре зорганізованої комунікації. Тому армія залізничників мусить у першу чергу відповісти найвищим вимогам війни, бо в противному випадку й індустрія й армія нічого не зможуть вдіяти. Запілля не сміє в часі нападу ворожих летунів попасти в паніку. До цього всього воно мусить бути приготовлене. Для будучої війни треба створити сильну повітряну фльоту і підготовити психічну мобілізацію мас. Найкращим засобом повітряної оборони є власна сильна і здисціплінована та добре вишколена повітряна фльота. За ці вимоги дбає тепер воєнна організація „Осавіохим". Також велике значіння придає Ворошилов легким рухливим частинам, що спеціяльно велике значіння будуть мати на великих просторах, як у Росії.

В загальному отже війна буде мати такий вигляд: Вона буде масовою і буде мати кля[?]совий характер, себто капіталізм буде боротися з комунізмом, чи як його звуть: соціялізмом. Головний удар ворога буде спрямований на центри опору, себто індустрію, осідок правительства ітп., щоби в той спосіб викликати дезорґанізацію мас населення та ослабити його відпорну силу. Щоби встоятися перед такими нападами, мусить Росія мати добре вишколену кадрову армію для створення масової армії, дальше багато провідників для резерви, які мусять бути вишколені в територіяльній міліції, що її створив Ворошилов, добре функціонуючу комунікацію й індустрію, що вразі війни моглаб легко перейти на воєнну продукцію і головне: впорядковане господарство, що його не змоглаб у рівновазі захитати війна. Вкінці мусить Росія мати зорґанізоване і вишколене населення, що протиставилосяб ворожим нападам і не давалоб себе збити з толку, або іншими словами: Росія мусить перевести психічну підготовку війни серед мас населення.

REPORT ON POLISH-UKRAINIAN CONFLICT IN EASTERN GALICIA.

(1)

By Rev. James Barr. M.P., and Mr. Rhys J. Davies, M.P.
House of Commons, London, S.W.1.
September, 1931.

I. STATEMENT BY MR. RHYS J. DAVIES, M. P. HISTORICAL.

We visited Eastern Galicia in Poland entirely on our own account, completely disinterested and with the sole object of finding out how much truth there lay in the reports which have been issued from time to time lately alleging harsh treatment of the population of this area by the Polish authorities. We reached Lemberg, the Capital of one of the provinces affected, on Wednesday, August 5th, 1931, and spent several days following in making inquiries on the spot. We visited, in addition to Lemberg, several Polish towns and villages in the countryside. Mr. Davies called at the Ministry of Foreign Affairs and the British Consulate General at Warsaw on his way there and Mr. Barr on his return home.

In order to understand the situation it is well to note at the commencement that there are several millions of Ukrainians in the provinces covered by Eastern Galicia and a number scattered all over Poland outside these provinces. There are also about forty millions, members of this race, within Soviet Ukraine. It is estimated that their total number in Russia, Roumania, Czechoslowakia and Poland is about forty-seven millions. We are concerned, here, however, only with the several millions resident in Eastern Galicia under Polish rule. Another point of interest which should be noted in passing is, that the Ukrainians in Poland are stated to be the largest Minority now under alien rule in any country in Europe.

At the end of the great War the fate of these souls in Eastern Galicia was settled by the Associated Powers, when they were included under Polish rule, but with guarantee of local autonomy. This guarantee, however, has never been implemented, and that failure we think is the cause of all the trouble. It will be known, of course, that the vast majority of these Ukrainians resident in Eastern Galicia lived under Austrian rule for about 150 years up to the end of the Great War. It is stated on good authority that they enjoyed much greater cultural and political freedom during that long period than has been their lot under Polish rule.

GATHERING INFORMATION.

Before proceeding on our journey the Polish Ambassador in London was good enough to make our path easy by introductions to the Polish Foreign Ministry at Warsaw and to the new Governor of the Province of Lemberg. We were also given introductions to leading Ukrainians in Easter Galicia by the Ukrainian Information Bureau in London. We must here pay tribute to all those who helped us in our enquiries, more especially to the leaders of the Polish and Ukrainians on the spot.

In order to gain a better understading of the Polish-Ukranian confllict in Eastern Galicia we were introduced to men and women of all shades of political and religious views and talked to others who were as detached as may be possible from the political life of either party. Among those with whom one or other of us spoke were:

The Polish Ambassador in London.

The Ukrainian Information Bureau in London.

The Polish Ministry of Foreign Affairs in Warsaw.

The British Consul General at Warsaw.

The British Vice-Consulate, Lemberg.

Representatives of the Polish Socialist Party and Trade Unions at Warsaw and Lemberg.

The Ex-Governor of the Province of Lemberg.

The Archbishop and Bishops of Greek Catholic Church at Lemberg.

Ukrainian Nationalist, Socialist, and Co-operative representatives in the Province of Lemberg.

Newspaper Representatives,

Group collected by the Ex-Governor of Lemberg.

Representatives of the Ukrainian Women's Alliance.

Parish priests and working men who could speak English in the countryside.

Professors, bankers, lawyers, teachers and business men.

LOCAL GOVERNMENT IN EASTERN GALICIA.

It would be well to state here what we think was always been the official attitude of the Polish authorities towards the problem of local government in Eastern Galicia. In "The Polish Handbook" for 1925, the following statement is made:

"A Statute foresees the establishment of self-government in the countries of Lwow (Lemberg), Stanislawow, and Tarnopol (the three chief towns); each of these is to have a Sejm (Parliament) composed of two chambers elected by the Polish and Ruthenian (Ukrainian) populations of each country respectively. Each of these chambers is to decide on matters of national culture, education, etc., whereas matters of general importance are to be dealt with by the two chambers acting conjointly. This Statute has so far NOT been executed."

That is the promise. The position as outlined in 1925, however, still remains, and that is the central fact in the situation.

Having been so definitely promised autonomy the Ukrainians have naturally been restless without it. Their vigorous nationalism and resentment ran riot early in 1930 to such an extent that arson was committed on a fairly extensive scale, aimed, we think, against some of the large landowners of Polish origin and descent living in Eastern Galicia. The facts of this sabotage are undisputed. The Polish Government, naturally, took note of the burning of hayricks and cottages and swooped down on the guilty and innocent Ukrainian peasants alike without much mercy, acting, of course, through the police and military organisations.

The stories told by Poles of the outrages against their property and those told by Ukrainian peasants of Polish atrocities against Ukrainian peasants may or may not be exaggerated. The facts remain that arson on one side and strong retaliatory measures taken by the Polish Government on the other are common ground among all who have given any study to this question, and they are not, we understand, disputed by either of the two parties of the conflict. So far as we are concerned we do not attempt to justify either the arson committed by the Ukrainians or the pacification of the Ukrainians as carried out by the Poles.

The allegations of harsh treatment made in this connection were recently summed up as follows by Mr. Cecil L. Malone, M.P., one of our own colleagues, who visited the area some little time ago:

"During the month of October and up to the Elections of November 15th, 1930, the Polish Government had organised a systematic attack by means of police and soldiery, armed in some cases with machine-guns, on several hundred villages; that these villages were surrounded, the villagers being dragged from their homes, stripped and most brutally beaten, sometimes to death; that heavy tribute was levied; that hundreds if not thousands were imprisoned; Ukrainian schools were closed down, Ukrainian reading-rooms, libraries and co-operative stores destroyed and other brutalities committed."

That is the charge levelled against the Polish Government. The attitude of the Polish authorities towards these allegations may, we presume, be fairly stated in a quotation from an article written by Mr. Mr. Stanislas Los, in "The Slavonic Review" dated June 1931, as follows:

"The truth is that in several districts of the counties of Lwow and Tarnopol the so-called Ukrainian Military Organisation committed a series of criminal acts, chiefly arson; appeals on the Polish side to those Ukrainian leaders who consider themselves to be the representatives of the Ukrainian people, appeals invoking public opinion to exert its influence to stop criminal sabotage, proved of no avail. It became imperative as the first duty of the Government to restore the security of public life and property even by mechanical means, and of necessity this was done in a rather drastic manner, though with respect for human life. The effect was instantaneous and the campaign of sabotage ceased."

That, we believe, is the reply of the Polish Government to the charge made by Mr. Malone.

The foregoing summarised will give the uninitiated the three cardinal facts upon which our report must proceed:

1. The Ukrainians in Eastern Galicia were promised autonomy and this promise has never been implemented;

2. Some Ukrainians obviously incensed with the non-fulfilment of the promise of autonomy committed arson on a considerable scale in 1930; and

3. The Polish Government declares that the stern retaliatory measures taken by the police and military in what they call the pacification of the Ukraine were fully justified by facts.

(To be continued.)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОФАЛО, Н. Й.

Виступи Українського Балету.

Місцева англійська преса подає фотографії українських танцюристів, як групами так і окремо. На груповій фотографії бачимо: П. Кейнан, В. Мошака, О. Санотус, О. Репужинську, П. Гума, М. Кальнецьку та малих танцюристів М. Гармоньку та С. Сидоровича.

Відгук англійської преси на українські танкові виступи подаємо тут.

UKRAINE LORE TO LIVE AGAIN IN FESTIVAL.

History and Customs of Nation Interwoven in Dances Tomorrow Night.

Music that carries the note of the wind on the steppes of the Ukraine, songs handed out of the dim centuries of Ukrainian history, dance steps conceived in the religious ceremonials of pagan Europe—these are the constituents of Buffalo's first Ukrainian dance festival to be represented tomorrow night in the Elmwood Music hall.

More than 100 members of the local Ukrainian colony have been busied for months in preparation. Dancers have been recruited from Chicago and Cleveland and Rochester. A chorus will come from Cleveland.

Director Arrives

Vasile Avramenko, internationally noted for his direction of Ukrainian ballets, arrived in Buffalo today to supervise the spectacular show.

The dancers themselves will number close to 200, according to Peter Smook, Avramenko's instructor, who has been in Buffalo since spring selecting and directing the local participants.

All will be clothed in the elaborately embroidered costumes of Ukrainia.

The Ukrainian nation, extinct as a political entity, is one of Europe's oldest nations, situated in southeastern Russia and consisting of more than 40,000,000 people.

Worshipped Sun-God

Its folklore carries intact the ceremonials of medieval Europe. Its national dances include those that originated in worship of the sun-god.

For centuries the land has been the battle between Europe and Asia. Much of its history relates the vivid struggles waged through the lenght of the land by the contesting powers of two continents, and history has been written into the ritual of dance and music and song that will be presented tomorrow night.

Begins at 8:15

The instrumental music will be played by a specially chartered orchestra. Local talent will be combined with out-of-town in the dance presentations.

The festival will begin at 8:15. According to Smook, advance ticket sales indicate a marked success for the event—the first major festival offered by Buffalo Ukrainians.

BUFFALO TIMES
Saturday, September 19, 1931.

OLD UKRAINIAN CUSTOMS ARE PORTRAYED IN PAGEANT HERE

Ballet with more than 100 participating presented in Elmwood Music Hall

Folk life of old Ukraine was revived in Buffalo last night when a Ukrainian ballet, with more than 100 persons participating, was presented at Elmwood Music Hall under the direction of Vasile Avramenko.

As the dancers, garbed in gay peasant colors, sped through their rapid and intricate steps, spontaneous applause frequently burst from the group of several thousand attending the performance.

The program was under the auspices of the American citizens of Ukrainian descent. Ballet students of Mr. Avramenko from Rochester, Cleveland and Chicago, as well as those of Buffalo, took part.

Mr. Avramenko, the director, has been in the Russian army, has fought under the Ukrainian colors in the Russian revolution, has played in a national theater, and has been a prisoner in a Polish camp where he started the first school of the Ukrainian dance. Since then he has organized many dance schools, including several in the cities of America.

Last night's was the first given in Buffalo, but numerous ballets have been presented with great success in other cities in the last five years. In general the different dances appeared as if they were part of a great outdoor celebration, bringing to the performance an abundance of melody, rhythm and color. The costumes of the ballet, which are from the province of Ukraine, were ingenious in pattern and rich in color.

Rehearsals for the performance during the last few weeks were held at St. Mary's Ukrainian orthodox church, 448 Elk street, the center of the local Ukrainian community.

BUFFALO COURIER-EXPRESS,
Monday, September 21, 1931.

UKRAINIAN PROGRAM GIVEN

More Than 100 Take Part in Colorful Performance; Avramenko in Charge.

Buffalo's first taste of the old Ukraine in music and dance rhythm was realized when more than 100 American citizens of Ukrainian descent gave a colorful performance before a crowded audience in Elmwood Music hall Sunday evening.

The program was presented under the direction of Vasile Avramenko who has directed similar performances in other large eastern cities with much success. Ballet students of Mr. Avramenko from Rochester, Cleveland and Chicago took part.

The pageant symbolized the Ukraine's art, culture and historical past. The costumes were rich in color and depicted the provinces of the Ukraine.

BUFFALO EVENING NEWS,
Monday, September 21, 1931.

ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ.

„TELEGRAFO DELLA SERA" з Ліворна пише, що ҐПУ переводить між інтелігенцією на Україні численні арештування. Між арештованими знаходяться відомі українські діячі, як Стасюк, Христюк, Чечель, професор Яворський і Мазуренко.

Італійський щоденник „ORA" в Палермо в статті з 31 липня ц. р. п. з. „Документи про рівність народів у Радянському Союзі" пише про використовування України центральним урядом Москви. При тій нагоді згаданий італійський щоденник цитує статистичні дані, подані совітським щоденником „Промишленність". На підставі тих статистичних даних виявляється, що напр. продукція вугілля в Донецькому Басейні відповідає 77.5% всеї продукції в цілих Совітах, а продукція коксу на Україні відповідає 95% цілої продукції в Совітах.

„RIVISTA DEL CLERO ITALIANO", що виходить у Міляні, в зошиті за серпень ц. р., в статті п. з. „IL PADRE DEGLI UKRAINI", пише за „Нивою" про життя митрополита Андрія, згадує про його заслання в глибину Росії підчас московської окупації Галичини та пише про свята у Східній Галичині з нагоди його ювилею.

Поважний італійський щоденник „IL POPOLO DI TRIESTE" з дня 31 липня ц. р. публікує довгу статтю молодого італійського економіста Масімо Сальваторі п. з. „ECONOMIA UKRAINA E ECONOMIA RUSSA". В тій статті згаданий публіцист з великим хистом та дуже ядерно доказує глибоку і виразну ріжницю між північчю і півднем (Радянського Союзу), що є заселені двома цілком ріжними народами, з яких кожний має свою окремішну культуру, господарство та історію. Такі ріжниці існують між північчю і півднем також і в інших країнах, як в Італії, Франції, Німеччині, Англії, але ці ріжниці є більше виразом регіоналізму, коли тимчасом ріжниця між Московщиною й Україною є далеко глибша, про що свідчать постійні боротьби між цими двома народами. Найважнішим елементом у цих боротьбах була політика жадна Московщини запанувати над Україною задля її природних богацтв.

Автор статті описує ті богацтва України, почінаючи з її земельного хазяйства. На підставі офіційних статистичних даних автор доказує, що в рр. 1928/29. на 11 міліярдів рублів усього збору в цілих Совітах — Україна дала три четвертини. Дальше автор статті доказує, що продукція України є далеко вартніша, як Росії. В Росії родиться в більшій частині лише ячмінь і овес, а Україна продукує в першій мірі пшеницю, продукт, що надається на вивіз. І тому ціла економічна політика теперішних московських володарів звернена на побільшення продукції пшениці на Україні, щоби таким чином обдерти українських селян, а рівночасно збогатити і поліпшити економічне положення міського московського пролетаріяту.

Дальше переходить італійський публіцист до опису природних богацтв України, як вугілля в Донецькому Басейні і заліза в Кривому Розі. На підставі офіційних статистичних даних доказує автор, що в рр. 1927—28 Україна продукувала річно 26 міліонів тон вугілля на 36 міліонів тон усеї продукції в цілих Совітах. Подібне відношення стрічаємо в продукції заліза, бо Україна продукує річно 70% заліза усеї совітської продукції. Автор правильно зазначує, що і Росія має ще великі та невикористані поклади вугілля та інших мінералів біля Москви, на Уралі та на Сибірі. Але досі московська промисловість використовує лише сирівці з України і то в тій цілі, щоби цілковито ограбити Україну.

Автор кінчить свою статтю висновком, що Україна має усі дані на те, щоби бути незалежною державою, за яку український нарід бореться вже більше як 400 літ і на яку має повне право. По думці автора, московський імперіялізм стремить також і тепер лише до того, щоби збогатитися працею і багацтвами інших народів.

Цю цікаву статтю передрукували такі італійські часописи: „ORA" в Палермо, „PROVINCIA DI PADOVA" і „L'ISOLA" в Сасарі.

ПРОКОВТУВАЧІ.

Живе на світі кілька людей, що вміють проковтувати всілякі предмети, а опісля можуть їх вернути зі шлунка до рота. Лікарі провірили при помочі пересвітлень, що мається тут до діла не з якимсь обманом, лише, що ці люди дійсно проковтують предмети, які показують.

В Марсилії виступав один чоловік, що звався Саляндро. Він проковтував кузин живих жаб. По проковтненню він міг ще зїсти обильну вечерю, що складалася з борщу, мяса, ярини й вина. По 35 хвилинах він міг добути через уста живі жаби й не уживав до того ніякого середника на блювання.

В Месині пописувалась одна артистка, що випивала з посудини воду, в якій було 15 до 16 рибок, довгих 6—9 цм., а по 15 хвилинах добувала їх живі з себе.

В останнім часі в Берліні робив велику сензацію проковтувач газу, що виступав як „живий газометер". Передше працював він як робітник у газівні. Підчас одного випадку трісненя рури вислано його на місце випадку. Три його товариші затруїлися сейчас при праці, а він чув лише легкі млости. Лікарі ствердили що його легені й шлунок не реагують на газ. То наклонило його до спеціяльних вправ. Протягом шістох літ він проковтував чимраз більшу скількість газу, аж вкінці дійшов до того, що міг проковтнути 20 до 24 літрів газу. Щоби приготовитися до виступів, він випивав вранці 8 літрів молока, щоб усунути зі шлунка осад вугляного квасу, обід їв у 12 годині й постив до вечера. Вечером проковтував газ, закладав на представленню в рот руру й видмухував зі себе цей газ 25 до 30 хвилин. Публика дивилася з подивом на горіючі лямпи, загріті залізка до волосся й біля та обіди, зварені на цім газі.

Більш естетично виглядають проковтувачі мечів і вогню. Спеціялістом у цім напрямку є добродій Кліньо, що може 14 разів безпосередно по собі проковтувати вигострену шаблюку. Вміє він проковтнути годинник з ланцушком, а цікаві можуть слухати тикання годинника в шлунку.

Д-р А. Т. Кібзей.

ДЕЩО З МЕДИЦИНИ

(24)

Лікування. Недужий мусить лежати в ліжку. Йому треба давати такі лікарства, що побуджують ділання серця, як етер, алькоголь, камфору і т. п. Коли ригає, хай ссе лід і не вино. Лікарська поміч конечно потрібна, щоб управильнити віддавання мочі у хорого. В часі нападу недуги не давати хініни, хіба в першім дни. По виздоровінню чоловік повинен покинути малярійні сторони.

V. Сплячка.
(Trypanosomiasis).

Сплячка — це недуга, на яку западають звичайно люди в горячих краях, а особливо в Гамбії, Західній Африці і в африканських околицях над рікою Конго; але також люди білої раси заражуються сплячкою.

Недуга сплячки була відома від половини XIX. століття в першій мірі як хоробливий стан у звірят, приміром у жаб, риб, щурів і коней. Але в р. 1903 Кастеляні, Брюс і Набарро ствердили заразки недуги сплячки в крови і в стрижіню чоловіка.

Недуга сплячки переноситься на чоловіка через укорення мухою, що називається „тсетсе", і коли галапаси цеї недуги ввійдуть у кров, то вони розмножуються ... спричинюють недугу.

Прояви недуги. Сама недуга проявляється в трох періодах.

Перший період — це період загніздження і розросту галапасів в крови чоловіка. Чоловік тоді ще не має горячки, хоч живчик трохи прискорений. Цей період тревае від 3 місяців до 3 літ.

Другий період відзначається дрощами тіла. Недужий має ще свідомість, хоч мова у нього повільна і слаба. Язик, руки і ноги дрижать. Горячка неправильна, від 101° до 102° Фаренгайта, звичайно вечерами. Лице недужого виглядає без виразу, неначе маска. В тім періоді недуги галапаси сплячки знаходяться вже в хребетнім стрижині.

В третім періоді недуги чоловік попадає в стан глибокого сну або летаргу. Чоловік спить, хоч очі у нього отворені. Недужий не може ні стояти ні говорити. Тіло тратить на вазі, бо тяжко недужого годувати. Теплота тіла спадає нижче звичайної, то є 92° до 94° Фаренгайта. Такий стан хорого тревае коло 18 місяців, а потім наступає смерть, звичайно з причини запалення мозку.

Лікування. Коли недуга сплячки перейде в третий період і захопить стрижінь і мозок, то недужий мусить умерти. Але часом трапляється, що коли галапаси є тільки в крові, то вони можуть звідти поволі самі вступитись і недужий може прийти до здоровля.

В найновіщих часах лікують сплячку аршениковими препаратами, але до лікування треба братися відразу, бо коли зачнуть вже виявлятись прояви недуги, то вже ніякого лікарства на це нема і недужий мусить загинути.

Охоронитись від недуги сплячки можна через покинення горячих околиць, де панує епідемія; дальше через чищення лісів, що в них муха тсе-тсе розмножуються над ріками, і через нищення тих мух.

Тропічна недокревність.
(Leishmaniosis).

Це також недуга горячих країв, спричинювана окремим галапасом, особливо в сторонах Азії. Европейці можуть нею також заразитися. Вона переноситься правдоподібно через блощиці, а проявляється недокровністю, побільшенням селезінки, жовтачкою. Галапаси цеї недуги захоплюють селезінку, печінку, шпик у кістках, а також кров. На цю недугу вмирає коло 80 осіб на 100 хорих.

Інший знову рід недуги, відомий як „тропічний боляк", котрого причина досі не відома, проявляється гнилючими болячками по тілі.

Лікування тропічної недокровности відбувається при допомозі застриків відповідного лічничого плину в жили чоловіка, а „тропічний боляк" лікується всілякими гоючими мастями, пр. васеліною. Також проміні X дуже помагають.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ.

Недуги, спричинювані червами або глистами.

I.

Є чотири роди недуг, котрі спричинюють особливі черваки або глисти, а котрі по правилу панують тільки в горячих краях, захоплюючи собою велику скількість тамошнього населення. Ми не будемо докладно описувати тих недуг, бо у нас вони майже ніколи не стрічаються та ми не маємо навіть відповідної назви, якби їх по нашому називати. Досить сказати, що ці недуги ті дуже поширені в Африці і в Індії, а також в інших теплих краях.

Черваки, що викликують ті недуги, є досить довгі, здебільшки 8 до 16 міліметрів, а грубі 4 до 8 міліметрів. Коли такий червак увійде в тіло чоловіка, то спричинює хронічну недугу, яка захоплює звичайно мочевий міхур, відходову кишку і кров. Чоловік відчуває болі в крові, а в мочі у нього повно червачків. Токсамо в відходовій калі.

(Дальше буде).

З КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЛІКАРСТВО З ГАДИЧИ.

У деяких сільських округах Франції з давен-давна вживають гадюк як лікарства. В околиці Севенни держать по хатах засушені гадини. Коли хто з родини перестудився або незадужае на горячку, то варять кусники сушеної гадюки в воді якої чверть години і той вивар пють. Через те отвираються всі пори в шкірі хорого, кажуть селяни, і хорий відразу пріє. В містечку Бедаріе можна навіть в аптиці купити сушеної гадини. Селяни виганяють тяжку простуду такою гадючою горівкою. Зрештою вже в споминах мадам Д'Мотвіль згадується, що королева Анна Австрійська в 1663. році видужала з тяжкої горячки так, що зажила гадючих порошків. Мадам Д'Севінь писала 20. жовтня 1679. року своїй дочці, що мадам Ляфает вилічилася й прибрала значно на силах лише тому, що їла гадючий бульйон. Тоді був такий попит на гадюки в Парижі, що годі було їх настарчити. Всюди оповіщували, що платитимуть добре за гадюки, а вже на другий тиждень приносили гадюк вязками по 12 штук. В Еспанії для тієї самої цілі вживають звичайних ящірок.

Малий Івась пішов з мамою до зоольогічного городу. Побачив уперше зебру.

— Диви, мамо, а ось осел у купелевім одязі!

Ярослав Гашек.

СИЛЬНИЙ ЧОЛОВІК.

Дуже можливо, що дядько Оттон часом дійсно глянув на Лизавету, як — на її думку — гляділи на неї інші мущини. Може бути, що глядів на неї так тоді, коли вона мала свій „добрий день" і була дуже гарна та їй здавалося, що вона все така. Можливо, що в його погляді було щось такого, що веліло їй здогадуватися, що дякько Оттон залюбився в ній. Лизаветі було чотирнацять літ, а коли дівчина має чотирнацять літ, то їй здається, що в ній люблять всі мущини.

Та Дядько Оттон не знав про це нічого. Він жив у якнайкращій згоді зі своєю жінкою. Колиб вона йому час від часу не пригадувала: „Не забудь дитині купити цукорків", дякько Оттон певно забув би про цукорки.

Лизавета приймала цукорки як доказ любови. Кожному слову, яке до неї сказав дядько, Лизавета приписувала спеціяльне значіння, пояснювала собі його на основі словника залюблених.

Таке було більше ніж рік. Лизавета вірила, що дядько Оттон занадто несмілий, щоби виявити їй свою любов. Лизаветині товаришки були тої самої думки та називали дядька Оттона,. „старим пантофлем". Лизавета була безрадна та писала в своїм щоденнику:

„Нещасний Оттоне! Як я можу вилічити тебе з твоєї пристрасти до мене, коли ти не виявляєш мені своїх почувань і ховаєш їх на дні душі? Яке нестерпне положення для молодої дівчини, коли її любить жонатий чоловік! А яка страшна доля тітки Катрусі, яка нічого не прочуває та кохає дядька Оттона, хоч уже має тваціять пять літ! Колиб тітка Катруся здогадувалася, що дядько Оттон замінив у душі її перецвилий образ на звинутий образ моєї молодости".

Лизавета прижмурила очі й уявила собі, що лежить на смертній постелі, пробита кинжалом своєї старої, вже двацятьпять-літньої тітки Катрусі та шепче: „Я вмираю, тіточко, та лишаю його й тебе: його, який мене кохає і тебе, яка мене ненавидить".

Одначе життя не було таке дике, як Лизаветина уява. Дядько Оттон і далі був нормальною людиною, почувався зовсім добре та цілував навіть часто „стару", бо аж двацятьпять-літню тітку Катрусю. Лизавета пояснювала собі, що дядько Оттон робить це проти власної волі, виконує лише обовязок, який тяжить на ньому, й раз сказала одній з товаришок, що дядько Оттон відчуває до тітки Катрусі „непоборну відразу", тому розведеться з нею. Слова ті так їй сподобалися, що повторяла їх дуже часто. І дійшло до того, що вона стала говорити про зносини дядька Оттона з панею Мілер, а за кілька днів сусіди знали, що дядько Оттон розводиться зі своєю жінкою, бо відчуває до неї „непоборну відразу".

Коли Лизавета довідалася про цю новину від кухарки, не пізнала своєї власної уяви. Тому стала вганяти по хаті та кричати так голосно, що всі чули: „Дядько Оттон розводиться з тіткою Катрусею!"

Коли ця вістка дійшла до дядька Оттона, глянув він на Лизавету, а вона пояснила це по свому та рішила „взятися за діло!" Тому то сказала дядькові Оттонові:

— Дядечку... Ти не добре робиш, що хочеш покинути тітку Катрусю. Не приноси вже мені... цукорків... Маєш, візьми собі свої цукорки назад. Я не приймаю дарунків від жонатих...

Дядько Оттон видивився на Лизавету, а вона зрозуміла це як вислів безмежного кохання, тому відізвалася:

— Полюби знову тітку Катрусю. Вона поправді не така стара. Постарайся свою велику відразу до неї переломити та не переслідуй мене своїм грішним коханням, поки житиме тітка Катруся.

Лизавета хотіла сказати йому ще кілька „слів розради", одначе дядько Оттон замкнув їй уста. Не зробив він того поцілунком, а випростуваною долонею: почувся ляск двох замашистих ляпасів.

„Я вийшла з хати з набрелими кровю устами і палаючими лицями" — писала Лизавета в своїм щоденнику. „Боліли теж мене зуби так дуже, що я мусіла прикладати собі зимні оклади"

Кілька днів опісля Лизавета розповідала товаришкам:

— Він любив мене безмежно, та я якнайенергічніше зліквідувала це все. Він любив мене з усієї сили...

Потім розтерала собі ліву щічку й добавила:

— А треба признати, що він... сильний чоловік.

(З чеського переклав М. Н.).

Він: — Дорогенька, ти є найкраща жінка в світі.

Вона: — Але ти те саме говорив вчера Марійці.

Він: — Це нічого. Марійка знає, що я брехун.

ОСТАННІ АФРИКАНСЬКІ СЛОНИ.

Між дикими звірятами британської держави, які потребують охорони, є попри уґандських ґорилів, індійських носорогів, моржів і морських видр — африканські слони. З тисячок тих великанів, що колись похожали собі по південно-африканських пущах (джунглях), осталося тепер усього одинацять, найбільше тринацять штук. Це останнє стадо тих звірів, яке живе в лісі Кнісни, віддаленої кількасот миль від Капштаду.

Африканський слон є значно більший ніж індійський, а „останніх могіканів" у Кнісні треба вважати найбільшими слонами світа взагалі. Живуть собі в лісі доволі спокійно, одначе дерева там вирубують, тому приятелі охорони природи занепокоєні будучиною тих грубошкірців.

У дощові дні слони виходять із ліса й ідуть на поля на малу радість плянтаторів, яким заподіюють великі шкоди. Через ті шкоди давніше так винищували слонів, що вони майже зовсім вигинули.

Зрештою слони добрячі сотворіння. За сорок останніх літ убили лише одного чоловіка. Той чоловік ішов за слідами слонів, заснув невподалеки стада, а як його пес напав слонів, вони в переполосі затолочили сплячого чоловіка.

Тому кілька літ кнісненські слони відвідали своїх свояків у 200 миль віддаленім лісі біля Адди. Одначе ті слони значно менші, може тому, що живуть у низькім лісі. Багато з них не мають іклів (двох вистаючих зубів). Ті також уже вигибають.

Помилка.

Один професор заїхав до готелю в галицькім малім містечку, одначе заняті були вже там усі кімнати. Професор хоч не хоч мусів узяти кімнату спільну з якимсь Жидом. Раненько мусів їхати далі, тому попросив вейтра, щоби збудив його чверть на четверту рано. В поспіху, в темряві вбрав професор одяг того Жида, замісць свого. Коли зійшов на діл, побачив себе в жидівськім одязі і каже до себе: „А то дурень той вейтер! То він замісць мене — збудив того Жида!"

—о—

Куперян прийшов купити собі льос. Купець дав йому льос. На це Куперян: Чи не були би такі добрі заміняти мені цей льос за інший.

— Прошу дуже, каже купець і дав йому інший льос.

Куперян на це: Чи не заміняли би ви мені й той льос.

— То добре, — відповів купець. Та вже не міг здержатися, щоби не спитати:

— Чомуж ви двічі міняєте льос?

— Абож то не написано на оголошеннях: „Що третій льос виграє"?! — питається здивовано Куперян.

ТАРЗАНІВ СИН.

(46)

Малпа, що тримала в своїх обіймах Меріем, не могла відповідно боронитися від свого конкурента. Між ними розпочалась люта бійка. Нарешті друга малпа перемогла й дівчина опинилася в її руках. Малпа кинулася тікати в глибину джунглів. Вона чула, що інші малпи вже наближаються сюди. Їх притягнув шум боротьби. Та з дівчиною в руках малпа не могла швидко бігти.

Скоро її дігнала інша малпа й між ними розпочалася бійка. Дівчина кілька разів старалася вирватись від малп, користаючи з їх бійки. Та кождого разу це їй не вдалося, бо коли вона тікала, тоді обидва противники разом кидалися доганяти її. На деревах увесь час бігла за ними мала малпа, що придивлялася бійці. Разом з тим вона своєю мовою викрикувала трівогу, бажаючи звернути чиюсь увагу.

Дівчина стратила сили, а від тяжкого нервового напруження вона нарешті впала в забуття. В той час великан-малпа вбила свого останнього противника й також, змучена боротьбою, стояла довго над трупом свого бувшого товариша. Вдаривши ще кілька разів свого противника, малпа нарешті переконалася, що він неживий. Змученою ходою підійшов великан-оранґутанг до дівчини.

Взяв її на руки й непритомну поніс далі. Вгорі по деревах за ним слідкувало вже кілька малих малп, що все викрикували свою трівогу. Круки почали злітатися туди, де лежали трупи забитих малп, що боролися за дівчину. Вона цілком непритомна звисала з плеча малпи й здавалося, була не живою, а трупом. Корак вернувся до хатини й не знайшов дівчини. Думав, що вона десь на полюванню, або в лісі збирає овочі. Тому й не турбувався її долею.

—0—